

2018-06-05

Diarienummer: Ä 2018-429

Justitiedepartementet (JU)

Remiss av betänkandet (SOU 2018:6) Grovt upphovsrättsbrott och grovt varumärkesbrott

Ert dnr: Ju2018/01146/L3

Tillväxtverket har i detta ärende redan lämnat ett remissvar. Emellertid har vi reviderat vår ståndpunkt och lämnar härmed ett nytt svar. Tillväxtverket ber därför regeringen att betrakta detta det sist ingivna remissvaret som det gällande från Tillväxtverket.

Tillväxtverket arbetar för att stärka företagens konkurrenskraft. Det gör myndigheten genom att skapa bättre förutsättningar för företagande och attraktiva regionala miljöer där företag utvecklas. Tillväxtverkets verktyg är kunskap, nätverk och finansiering.

Tillväxtverket konstaterar att immateriella tillgångar får en allt större betydelse för konkurrenskraft och värdekedjor i svenskt näringsliv. Vi genomför därför flera insatser som har bäring på frågorna. Bland annat upplyser vi företag om området på sajten verksam.se, i samarbete med Patent- och registreringsverket (PRV) med flera. Vi har också finansierat och publicerat studier som ger kunskap om utvecklingen. Till exempel visar en studie av investeringar och företagsköp i svenska dataspelsbranschen 2015-2017, att av de 55,2 miljarder kronor som betalades så berodde 68 procent av affärerna på att köparen var intresserad av säljarens immateriella rättigheter. Våra studier av den svenska musikbranschen visar att en fjärdedel av dess totala omsättning utgörs av upphovsrättsliga intäkter på flera miljarder kronor per år.

I betänkandet belyses särskilt näringslivsområdet kulturella och kreativa näringar. Tillväxtverket arbetar sedan 2010 med förutsättningarna för företag i denna grupp specifikt och har mycket god kunskap om sektorn. Myndigheten har kunnat konstatera att frågor om immateriella rättigheter är ett av sektorns viktigaste utvecklingsområden. Detta har ytterligare bekräftats genom arbetet i den av regeringen tillsatta exportfrämjande gruppen 'Team Sweden kulturella och kreativa näringar', där Tillväxtverket deltar.

Remissvaret är skrivet utifrån dessa utgångspunkter.

Sammanfattning

- Tillväxtverket tillstyrker utredningens förslag att införa grovt brott i varumärkeslagen respektive i lagen om upphovsrätt till konstnärliga och litterära verk. Vi tillstyrker även skärpningen av straffskalorna.
- Tillväxtverket rekommenderar regeringen att ytterligare utreda vad som vid bedömning av brott ska vara kvalifikationsgrunder för *synnerligen kännbar skada* respektive för *betydande vinning*, i relation till lagändringens syfte ur näringsmässigt perspektiv. Vi instämmer samtidigt i det särskilda yttrandet av

- experten Henrik Rasmusson (s 116).
- Tillväxtverket instämmer i utredningens förslag att all slags egendom – och inte bara föremål – ska kunna tas i beslag.

Angående kapitel 4: Skärpta straff för allvarliga intrång

Tillväxtverket tillstyrker utredningens förslag att införa grovt brott i varumärkeslagen respektive i lagen om upphovsrätt till konstnärliga och litterära verk. Tillväxtverket delar utredningens bild att lagstiftningen på området behöver uppdateras i relation till den snabba och breda teknikutveckling som skett. Den försvagning av svenska företags konkurrenskraft, till följd av till exempel piratkopieringsverksamhet, som utredningen pekar på har också Tillväxtverket funnit är ett reellt problem.

Tillväxtverket delar utredningens bedömning angående skärpning av straffskalorna. Det är en bra inriktning att straffskalan följer liknande brottslighet som kan drabba företag.

Utredningen är dock otydlig i fråga om bedömning av synnerligen kännbar skada. I Författningskommentaren står det (s 93f): "Det ligger i sakens natur att kvalifikationsgrunden *synnerligen kännbar skada* i praktiken mest får betydelse vid intrång i enskilda upphovsmäns rätt, även om också små och medelstora företag kan drabbas av sådan skada." Tillväxtverket framhåller att en upphovsperson i praktiken ofta är detsamma som ett litet företag. Cirka vart tionde företag i Sverige är ett kulturellt och kreativt företag. Dessa är oftast soloföretag. Men i sektorn finns även små, medelstora och stora företag. Det finns företag som saknar upphovspersoner men som är rättighetsinnehavare av en mängd upphovsrättigheter. Mycket sannolikt har dessa olika företag sinsemellan högst varierande ekonomiska brytpunkter och andra omständigheter för när en skada på deras näringsverksamhet blir synnerligen kännbar. Den som bedömer ett eventuellt brott måste kunna ha utrymme och samtidigt tydlighet att agera i förhållande till denna verklighet.

Tillväxtverket delar inte utredningens slutsats rörande bedömning av betydande vinning. Med tanke på att utredningen här vill komma åt de allvarligaste fallen av intrång, brottslighet av särskilt farlig art för rättighetshavarna (s 45), så förefaller det märkligt att bedömningen av brott inte ska kunna göras redan när ett allvarligt fall har uppstått i det enskilda fallet utan först när det samlade ekonomiska värdet av den eventuella brottslingens brott uppgår till 25 prisbasbelopp (s 94). Tillväxtverket bedömer att denna ordning riskerar att skapa ojämlika villkor för företag. Det finns också risk för otydlighet i förhållande till bedömning av exempelvis förmögenhetsbrott. Tillväxtverket vill därför instämma i det särskilda yttrandet av experten Henrik Rasmusson (s 116).

Tillväxtverket hade gärna sett en fördjupad analys av de näringslivsmässiga utmaningar som en förnyad lagstiftning ska bemöta. Utredningen skriver att ett grundläggande syfte med förslagen är att ge stärkt skydd för upphovsrätt och varumärkesrätt och på så sätt ge bättre förutsättningar för företagande. Emellertid belyser inte utredningen hur stora de ekonomiska bortfallen är eller riskerar bli om ingen lagändring sker. Inte heller ges konkreta exempel på för vem eller när kommersiella intrång innebär betydande vinning. Vi bedömer att det därför saknas fakta i utredningen för att fastställa relevanta

kvalifikationsgrunder rörande *synnerligen kännbar skada* respektive *betydande vinning* vid bedömning av grovt brott. Tillväxtverket rekommenderar regeringen att ytterligare utreda detta, i relation till lagändringens syfte ur näringsmässigt perspektiv.

Angående kapitel 5: Nya förutsättningar för allmänt åtal

Tillväxtverket instämmer i utredningens förslag att åtal får väckas för såväl upphovsrättsbrott som varumärkesbrott när det är påkallat från allmän synpunkt.

Angående kapitel 6: Förverkande och beslag

Tillväxtverket instämmer i utredningens förslag att all slags egendom – och inte bara föremål – ska kunna tas i beslag. Detta är en viktig markering av näringslivets breddning från varustyrd ekonomi till mer av tjänster i en kunskapsbaserad ekonomi.

Övriga synpunkter

Tillväxtverket konstaterar att många affärsrådgivande organisationer tycks vara i behov av uppdaterad kunskap om hur företag bör agera för att använda immateriella rättigheter effektivt i sin utveckling, eller för hur företagen i förväg så långt som möjligt kan skydda sig mot intrång. Immaterialrätten är ett komplicerat rättsområde, i synnerhet för nya företag. En effektiv efterlevnad av varumärkes-, upphovs- och övriga immateriella rättigheter förutsätter att företagare känner till och kan ta tillvara sina rättigheter.

Tillväxtverket rekommenderar regeringen att beakta detta, i sitt fortsatta arbete med att optimera det samlade statliga främjandet av företagande, innovation och export.

Det kan bland annat bli aktuellt för regeringen att väga in resultat av regeringens arbete med den konstnärspolitiska utredningen (SOU 2018:23), i vilken såväl Tillväxtverket som PRV föreslås få utökade uppgifter mot bakgrund bland annat av upphovspersoners förändrade behov i relation till den digitala utvecklingen.

Beslut i detta ärende har fattats av stf avdelningschef Karin Rydén. Klas Rabe har varit föredragande.

Karin Rydén

Klas Rabe